

ایران و کنفرانس های بین المللی (1302-1310)(2)

پدیدآورده (ها) : لطیفی نیا، مهشید

کتابداری، آرشیو و نسخه پژوهی :: گنجینه اسناد :: پاییز و زمستان 1377 - شماره 31 و 32
از 103 تا 114

آدرس ثابت : <http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/92224>

دانلود شده توسط : سارا سلطانی

تاریخ دانلود : 12/08/1395

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

www.noormags.ir

«ایران و کنفرانسهای بین‌المللی»

(۱۳۰۲ - ۱۳۱۰)

(۲)

مهشید لطیفی نیا

آینده منطقه مورد اختلاف مرزی با عثمانی مطرح می‌گردید. و آن هم صرفاً به اعلام موافقت با حکم صادره از سوی کنگره در باب منطقه مورد اختلاف محدود می‌شد.^(۵) حضور میرزا ملکم‌خان نماینده ایران در کنگره ۱۸۷۸ برلن سرآغازی برای مشارکت ایران در کنفرانسها و مجامع بین‌المللی عمومی شد.^(۶)

«کنفرانس اول صلح لاهه»

شرکت ایران در کنفرانس ۱۸۹۹ لاهه برپایه‌ای برابر با سایر شرکت‌کنندگان که اکثر نمایندگان دولتهای اروپایی بودند قرار گرفته بود. هدف اصلی این کنفرانس متوقف کردن روند بی‌وقفه افزایش تسلیحات جنگی بود. حضور ایران در این کنفرانس اولین مشارکت واقعی ایران در یک کنفرانس بین‌المللی عمومی بود.^(۷) این کنفرانس موفق شد «کنوانسیون*** حل مسالمت‌آمیز اختلافات بین‌المللی» ۱۸۹۹ را تنظیم کند. در این کنوانسیون تشکیل یک کمیسیون تحقیق توصیه شده بود که می‌توانست مورد اختلاف را بررسی کند و گزارشی ارائه دهد. در مورد داوری نیز یک «دادگاه دائمی داوری****» پیش‌بینی شده بود. نتیجه تلاش کنفرانس ۱۸۹۹ لاهه تهیه سه کنوانسیون، سه اعلامیه که عمدتاً مربوط به رعایت جنبه‌های انسانی در خلال جنگ می‌شد، یک قطعنامه و شش درخواست بود. ایران مصوبات کنفرانس را بدون قید و شرط در ۴ سپتامبر ۱۹۰۰ امضاء کرد.^(۸)

در مقاله پیشین، تحت همین عنوان، پیش از استناد به اسناد موجود در آرشیو سازمان اسناد ملی ایران، مختصراً به تاریخچه کنفرانسهای جهانی اشاره شد. در این گفتار سعی بر اینست که به تاریخچه نقش و شرکت ایران در کنفرانسها و مجامع بین‌المللی به‌طور گذرا اشاره شود. مواردی چند از این گونه کنفرانسها به شرح زیر است:

«کنگره اکس لاشاپل»

پس از انعقاد عهدنامه گلستان مذاکراتی از طرف ایران با امپراتوری روسیه جهت تعدیل آن صورت گرفت و تا هنگام تشکیل کنگره «اکس لاشاپل» ادامه یافت این کنگره در ۲۹ سپتامبر ۱۸۱۸ تشکیل گردید و متممی بر کنگره وین بود.^(۱)

قضیه ایران در این کنگره به‌طور خصوصی و خارج از دستور کار اصلی در یک مجمع بین‌المللی به میان کشیده شد و یکی از نشانه‌های اولیه ورود ایران به صحنه دیپلماسی بین‌المللی بود.^(۲)

«کنفرانس ارزنة الروم»

در ۱۸۴۳ کنفرانسی به منظور مذاکره در باب مسائل مرزی ایران و عثمانی، که مجموعه‌ای از اختلافات چند صد ساله بود در ارزنة الروم تشکیل شد.^(۳) مفاد عهدنامه ارزنة الروم در دوم ژوئن ۱۸۴۷ از طرف میرزاتقی‌خان و انورافندی امضاء شد.^(۴)

«کنگره برلن»

دلیل اصلی تشکیل این کنگره تجدیدنظر در قرارداد موقتی صلح بود که روسیه در سان‌استفانو در ۱۸۷۸ به دولت عثمانی تحمیل کرده بود. حضور ایران در این کنگره به این نحو بود که فقط مجاز بود در جلسات معینی* از کنگره حضور یابد. طبق اسناد کنگره برلن ایران و چند کشور دیگر جزء دولتهای ذینفع** که سهمی در کنگره نداشتند طبقه‌بندی شدند. به موجب این طبقه‌بندی ایران هنگامی حق شرکت در مذاکرات را داشت که

- * - designated session جلساتی که در آن قسمتی از مسائل شرق که ایران مستقیماً در آن ذینفع بود مطرح می‌شد.
- ** - Interested States Having No Voice In The Conference
- *** - Convention for the Pacific Settlement of International Disputes
- **** - Permanent Court of Arbitration

«کنفرانس دوم صلح لاهه»

این کنفرانس با شرکت چهل و چهار دولت از جمله ایران در ۱۵ ژوئن ۱۹۰۷ در لاهه گشایش یافت. هدف اصلی این کنفرانس پی گیری مسائل مطروحه و تکمیل تصمیمات متخذه در کنفرانس اول بود. ایران مصوبات کنفرانس ۱۹۰۷ را امضاء کرد. ولی به تصویب مجلس شورای ملی نرسید. صمدخان ممتازالسلطنه نماینده اصلی ایران در کنفرانس توانست به عضویت دادگاه دائمی داوری لاهه درآمده و نیز به نایب رئیسی کمیسیون دوم کنفرانس برگزیده شود.^(۹)

کنفرانس صلح پاریس (ورسای)

ایران برای جبران خسارت حاصل از ویرانی های جنگ و غرامت و مسائل دیگر، دعاوی شامل نه مورد به صورت سندی منتشر کرده و در ۲۳ مارس ۱۹۱۹ لایحه مذکور را به دبیرخانه کنفرانس تسلیم نمود.^(۱۰)

«کنفرانسهایی که ایران در آنها نقش یا شرکت داشته است، با بهره مندی از اسناد طبقه بندی شده به صورت دستی موجود در آرشیو سازمان اسناد ملی ایران»

نموده اند در جلسه آینده کنفرانس شرکت جوید.^(۱۴) متن دعوتنامه بدین قرار بود: چهارمین کنفرانس دو ساله - دنور - کلرادو - اتازونی از ۲۷ ژوئیه تا اول اوت ۱۹۳۰ (۵ مرداد - ۹ مهر ۱۳۰۹)، آقای وزیر مختار ایران، دعوتنامه (به انضمام سواد) به عنوان مملکت جناب عالی که به موجب آن دعوت شده است در اتحادیه بین المللی مجامع معارفی که از ۲۷ ژوئیه تا اول اوت ۱۹۳۱ در (دنور واقع در ایالت کلرادو) منعقد خواهد بود شرکت جوید. در کنفرانسی که در سنه ۱۹۲۹ [۱۳۰۸] انعقاد یافته پنجاه و هشت مملکت شرکت جسته و قریب ۲۵۰۰ نماینده حضور داشتند. نظر به این که در کنفرانس آتیه وسایل و طرق تعلیم توحید مساعی و حسن تفهیم و دوستی بین المللی به نسل آینده توضیح و تبیین می شود امید می رود واجد اهمیت فوق العاده باشد. در صورتی که این قضیه با منافع و مصالح خودتان اصطکاک ندارد، اگر به دولت متبوعه خودتان اطلاع دهید مایه امتنان خواهد بود. اگتس ا. تامس. مدیر.^(۱۵) وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه در این خصوص اظهار داشت که «شرکت ایران در این مجمع دشوار و نظر به نداشتن اعتبار اعزام نماینده مخصوص غیرممکن است»^(۱۶).

«مجمع صحتی بین المللی»

در سال ۱۹۲۲/۱۳۰۱ نماینده لهستان در مجمع صحتی بین المللی در پاریس در موضوع داروی سالورسان سوالاتی را طبع و برای مجامع صحتی کلیه دولتی که نماینده در مجمع صحتی بین المللی داشتند ارسال می دارد و تقاضا می نماید که مشاهدات خود را راجع به اتفاقات سوء حاصل از استعمال داروی نوسالورسان برای مجمع مذکور ارسال دارند.

مجلس حفظ الحصره دولتی ایران نیز سوالات مزبور را ترجمه نموده و برای اطبا ارسال می دارد که از روی دقت مشاهدات خود را مرقوم نمایند. ترجمه سوالات نماینده لهستان در مجمع بین المللی به شرح زیر است:

«از روی اسناد منتشره در چهار سال اخیر از طرف ادارات صحتی و مریضخانه ها و مطبهای عمومی و غیرها علت شیوع تلفات یا اتفاقات سوء منتهجه از استعمال طبی ارستونبرل چیست؟ اشکال مسمومیتهایی که پس از استعمال دوی مزبوره مشاهده می شود از روی علوم کلینیکی و آفات وارده به اعضا و جوارح بیان شود. آیا مسمومیت به دوی مزبور را به یکی از علل ذیل تا چه اندازه مربوط می دانید:

۱- آیا مسمومیت حاصله به واسطه خالص نبودن دواست یا به واسطه فساد آن؟

۲- آیا به واسطه سهو و اشتباه در طرز و موقع استعمال دوی مزبوره بوده؟

۳- آیا علت اتفاقات سوء را منسوب به بعضی مواد شیمیایی معینی دانسته اند؟ یا به آن قسمت از مواد ارسنیکی مختص بعضی فابولیکها؟ آیا تصور می کنند ممکن باشد حوادث مذکوره به واسطه کنترل دولت از ادویه مشتقه از ارستونبرل جلوگیری شود؟

سوای حوادث مسمومین آیا از نتایج طبی دوی مزبور اختلالاتی که راجع به دوا باشد ملاحظه کرده اند؟ آیا می توان اختلالات را به واسطه

«کنفرانس بین المللی معارف»

نخستین کنفرانس بین المللی معارف از ۲۸ ژوئن الی ششم ژوئیه ۱۹۲۳ (۷ تیر الی ۱۵ تیر ۱۳۰۲) در اکلاند واقع در کالیفرنیا امریکا برگزار شد و از سوی سفارت واشنگتن دعوتی از ایران مبنی بر اعزام پنج نفر نماینده در هنگام برگزاری کنفرانس مزبور به عمل آمد^(۱۱). در ۲۳ اسفند ۱۳۰۱ حسین علاء وزیر مختار دولت ایران در واشنگتن، دعوت انجمن معارف امریکا از ایران را مبنی بر اعزام پنج نفر نماینده ایران به کنفرانس مزبور، به وزارت خارجه ایران اعلام کرد و تقاضا نمود از تصمیم دولت ایران قبل از تشکیل کنفرانس مستحضر گردد.^(۱۲) در ۱۵ فروردین ۱۳۰۲ اداره تعلیمات عالییه وزارت معارف به وزارت خارجه پیشنهاد نمود که چون برای وزارت معارف تهیه مخارج مسافرت و سایر لوازم پنج نفر نماینده به هیچ وجه مقدور نیست، در صورت امکان از اشخاصی که در امریکا توقف دارند و برای مقصود [فوق الذکر] صلاحیت دارند با نظر آقای علاء وزیر مختار ایران در امریکا انتخاب و جهت شرکت در کنفرانس معرفی نمایند ولی قبلاً به وزارت [معارف] نیز اطلاع دهند تا اگر دستوری لازم است داده شود.^(۱۳) از سوی مجمع بین المللی معارف اتازونی* دعوت دیگری از ایران توسط سفارت ایران مقیم واشنگتن به ترتیب ذیل به عمل آمد: در ۲۲ آبان ۱۳۰۹ عبدالوهاب بدر از سفارت ایران در واشنگتن طی گزارش نمره ۱۶۷۵ به وزارت امور خارجه اعلام داشت که: «در هشت سال قبل مؤسسه ای در اتازونی موسوم به هیات اتفاقیه مجامع بین المللی معارف تشکیل گردید که تا امروز اکثر هیات ها و مؤسسات رسمی و نیمه رسمی معارف دنیای متمدن در آن عضویت اختیار نموده و در کنفرانسهایی آن که هر دو سال یک مرتبه در یکی از نقاط معروف دنیا تشکیل می شود شرکت نموده اند. سال آینده (۱۹۳۱) کنفرانس فوق الذکر در ایالت کلرادو که یکی از ایالات مرکزی اتازونی است تشکیل خواهد گردید. دعوتی از رئیس آن هیات رسیده است که دولت ایران را دعوت

* - آمریکای شمالی

کنترل مرتفع نمود؟ (آیا مواد مشتقه از ارستونیرل از طرف دولت کنترل می‌شود و اگر می‌شود برای سازنده آن جواز دولت اجباری است یا نه.) (۱۷)

طبق دستور رئیس مجلس حفظ‌الصحه دولتی ایران، دکتر امیراعلم، از طرف اداره معارف نوشته می‌شود که اطباه نتیجه تجارب خود را در جواب اعلان فوق به مجلس مذکور ارسال دارند. البته گفته می‌شود در دستور مزبور قسمت آخر را که مربوط به نظارت دولت است لازم نیست نوشته شود زیرا که دوی مزبور در ایران نه ساخته می‌شود و نه از طرف دولت کنترل می‌شود. (۱۸)

«جشن بین‌المللی بزرگداشت پاستور»

دولت فرانسه از ایران به جهت شرکت و اعزام نماینده در این جشن بین‌المللی دعوت به عمل آورد. متن گزارشی که راجع به شرکت در جشن مذکور، از سوی جواد آشتیانی و رضا منصور اصفهانی نمایندگان ایران در این جشن و از شاگردان ایرانی مدرسه طب دارالفنون به سفارت ایران در پاریس ارسال گردید اختصاراً به شرح زیر است:

«پاریس دهم ژوئیه ۱۹۲۳ ... حسب‌الامر راپرت عملیات و مختصری از چگونگی جشن مزبور را ذیلاً از لحاظ شریف می‌گذرانیم:

۱- بر طبق پروگرامی که قبلاً از طرف وزارت امور خارجه دولت جمهوری فرانسه تهیه و توزیع شده بود در لیل ۲۵ مه ۱۹۲۳ این جانبان به مجلس ضیافت عمارت الیزه حضور به هم رسانیدیم. نمایندگان رسمی سایر دول و هیات معلمه دارالفنون‌های پاریس خاصه مدرسه طب در آن مجلس حاضر شده و همگی در حضور ریاست جمهور معرفی شدیم. پس از ادای رسوم معرفی نمایشی به افتخار نمایندگان داده شد.

۲- روز بعد، یعنی صبح جمعه ۲۵ مه این جانبان به معیت سایر دول به عمارت انستیتو پاستور رفته و مقبره پاستور را که در آن محل واقع است بازدید نمودیم. از طرف بعضی از حضار نطقهای مختصری دایر بر شرح زندگانی و خدمات آن مرحوم ایراد و بعضی از نمایندگان دول معظمه دسته‌گل نثار قبر آن عالم فقید نمودند. پس از ختم جلسه عموم نمایندگان در اطاق بزرگ دارالعلم در تحت ریاست مسیو دکتر کالت جمع شدند که درخصوص نطقهای جلسه بعد از ظهر همان روز که قرار بود در عمارت سرین انعقاد یابد تصمیمی اتخاذ کنند. مقتضی است در این مورد توجه خاطر شریف را به اهمیت جلسه سرین معطوف نماییم. زیرا آن جلسه که می‌بایستی در تحت ریاست مقام رئیس جمهور تشکیل یابد از تمام اجتماعات جشن مهمتر بود به علاوه نظر به کثرت نمایندگان که تعداد آنها از دوست نفر متجاوز بود به هیچ وجه ممکن نمی‌شد همگی آنها نطقهای خود را قرائت کنند... مسیو شومیه ... مستخدم وزارت خارجه و مباشر جشن در نتیجه اقدامات خود به ما اظهار داشت که ممکن است تقاضای ما را مبنی بر قرائت نطق خود قبول نماید. مشروط بر این که خطابه خود را به نام عموم ملل آسیا قرائت کنیم و ضمناً مساعدت سایر دول آسیایی را جلب نماییم. امضاءکنندگان نیز از نمایندگان ملل دیگر آسیا خاصه نمایندگان چین و ژاپن که آنها هم فوق‌العاده مصر در قرائت نطق خود بودند خواهش کنیم و بالاخره آنها هم موافقت خود را به این ترتیب اشعار داشتند...

شش نفر از مقام ریاست جمهور اجازه نطق گرفتند که اسامی آنها به قرار ذیل است: مسیو پروفیسور ویش به نام دارالفنون‌های امریکایی، کارلوس شاکاس به نام امریکای لاتینی - سناتور سناتلی به نام ملل لاتینی اروپا، پروفیسوری از بلژیک، سر سرنیگتن به نام دولت انگلستان، رضا منصور اصفهانی به نام دولت ایران و ملل آسیایی...

آنچه مشاهده شد نطق ایرانیان حسن اثر فوق‌العاده بخشیده و مورد توجه عموم حضار واقع گردید و در پایان جلسه از طرف جمع کثیری نسبت به این جانبان تبریکات با حرارتی اظهار شد. در اختتام جلسه از طرف مقام رئیس جمهور نیز نطقی ایراد شد.

۴- بعد از ظهر همان روز در شهر پاریس به افتخار نمایندگان خارجه مجلس ضیافتی ترتیب و در سالن جشن عمارت بلدیه از عموم نمایندگان به طرز مطلوبی پذیرایی شده.

برنامه‌های بعدی به قرار ذیل بود:

حضور در تئاتر دولتی، بازدید از قصر ورسای و صرف ناهار در گالری جنگها، بازدید از پارک و عمارات تریانون، و دهکده استراحتگاه ماری آنتوانت، حضور در عمارت پاله‌دورن و بازدید از نمایش کمدی، شرکت در مراسم پرده‌برداری از مجسمه پاستور با حضور رئیس جمهور و نخست‌وزیر فرانسه در مقابل مدرسه دارالفنون، و شرکت در جشن افتتاح موزه پاستور، و ایراد سخنرانی توسط رئیس جمهور فرانسه. (۱۹)

«کنگره آکادمی علوم شوروی»

در ۱۲ اوت ۱۹۲۶ کنگره دویستمین سال تأسیس آکادمی علوم در شوروی برگزار گردید و آکادمی علوم اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی طی نامه‌ای از رئیس دارالفنون یا نماینده وی دعوت کرد که در جشن‌های آکادمی که به مناسبت دویستمین سال تأسیس آن در تاریخ سپتامبر ۱۹۲۶ در لنینگراد برپا خواهد شد حضور به هم رسانند. با این تذکر که آکادمی علوم وجوه مخصوص برای مسافرت نماینده دارالفنون به لنینگراد اعتبار داده است. (۲۰) از سوی اداره مدرسه دارالفنون نیز در این مورد شرحی خطاب به ریاست کل معارف در تاریخ ۱۹/مرداد/۱۳۰۴ نوشته شد بدین مضمون که: «از طرف سفارت کبرای جمهوری شوروی روسیه یک نفر نماینده به مدرسه دارالفنون آمد و اظهار کرد که برای جشن آکادمی در پترگراد از تمام دول و دارالفنون‌های عالم نماینده دعوت شده است که تا بیست و پنج روز دیگر در آن جا حاضر باشند و مخارج ایاب و ذهاب دعوت و توقف تماماً برعهده آکادمی خواهد بود و چون قرار بود که در ۲۲ همان ماه به سفارت شوروی در این مورد پاسخ داده شود، چگونگی آن را جویا شد. (۲۱) در تاریخ ۸ شهریور ۱۳۰۴ وزارت معارف و اوقاف میرزا محمدخان قزوینی مقیم پاریس را برای این مأموریت انتخاب نمود و تصویبنامه پرداخت مبلغ پانصد تومان برای مخارج مسافرت مشارالیه صادر شد و مقرر شد این امر به مشارالیه اطلاع داده شود که به طرف مقصد حرکت نماید. (۲۲)

کنگره بین‌المللی تربیت و اخلاق»

این کنگره مقرر بود در سال ۱۹۲۶ در رم برگزار گردد و میرزا محمدخان قزوینی به نمایندگی ایران جهت حضور در این کنگره

جلسه کنفرانس صلح لاهه در ۱۳۱۷ (۱۸۹۹)

مدرسه السنه شرقیه ۴. گروه نایب رئیس موزه گیمة هـ بنویست معلم زبان پهلوی در دارالعلم پاریس ۶. محسن مقدم ۷. آنبیال ۸. بهرامی محصل دولتی علم باستان‌شناسی ۹. دکتر پرویز کتابچی .

در نتیجه این جلسه اساسنامه انجمن تازه تصویب و هیأت مدیره موقتی آن انتخاب شد و با تأسیس این انجمن ارتباط مفیدی بین فضلا و مستشرقین فرانسه و دانشمندان ایران برقرار شد، چون افتتاح رسمی این انجمن با حضور سوسیته و محترمین فرانسه لازم بود روز چهارشنبه ۱۸ ژوئن مطابق ۲۸ خرداد در سفارت از کلیه علما و رجال و خانمهای محترم فرانسه و بعضی نمایندگان سیاسی دعوتی به شب‌نشینی نموده ابتدا دو نفر سخنران به نامهای مسیوکوشین رئیس هیات مدیره کل موزه‌های ملی فرانسه که شخص بسیار معروف و بانفوذی بود مقصود و منظور جمعیت را به تفصیل شرح داده و سپس پروفیسور ماسه معلم زبان فارسی مدرسه السنه شرقیه خطابه‌ای بیان و توجه احسن به این موضوع را شرح داده و بخصوص نوشتجات ادبای ایران را با تألیفات بعضی نویسندگان فرانسه مقایسه نموده وجه شباهت آنها را به نحو مخصوصی بیان نمود. اظهارات آنان در مستمعین اثر خوبی بخشیده در نتیجه عده معتابهی عضویت این انجمن را قبول کردند. در خاتمه مراسم اظهار شد که تأسیس این جمعیت از نقطه نظر تحقیق مسائل علمی راجع به ایران و معرفی و ترویج صنایع مملکت از نقطه نظر تحقیق مسائل عملی راجع به ایران و معرفی و ترویج صنایع مملکت ایران در خارجه و ارتباط با انجمن آثار ملی بسیار لازم و مفید بوده و نگهداری و حفظ آن از سوی دولت از ضروریات به‌شمار

انتخاب شده بود. در تاریخ ۲۹ فروردین ۱۳۰۵ طی نمره ۴۷۵ به اداره معارف اعلام شد که «چون میرزا محمدخان قزوینی به علت کسالت نمی‌تواند در کنگره مزبور حضور به هم رساند وزارت معارف یکی دیگر از نمایندگان دولت ایران در اروپا را جهت نمایندگی در کنگره مزبور معرفی نماید.» (۲۳)

«کنفرانس بین‌المللی شیمی راجع به تنظیم طرز تجزیه مواد ارزاقی»

این کنفرانس بنا بود در دومین دوشنبه ماه مه ۱۹۲۹ در پاریس برگزار شود. با توجه به این که از دولت ایران نیز جهت شرکت در این کنفرانس دعوت به عمل آمده بود وزارت معارف و اوقاف در تاریخ ۱۶/مهر/۱۳۰۷ نظر وزارت امور خارجه را در مورد انتخاب و اعزام نماینده استعلام نمود. در تاریخ ۱۲/۷/۱۳۰۷ وزارت معارف و اوقاف و نیز در ۱۶/آبان/۱۳۰۷ وزارت فلاحت و تجارت و فواید عامه شرکت ایران را در کنفرانس مزبور ضروری ندانستند. (۲۴)

«کنفرانس بین‌المللی حمایت از اطفال»

نهمین دوره اجلاسیه شرکت بین‌المللی حمایت اطفال در چهارم اوت ۱۹۳۰ در شهر لیژ فرانسه انعقاد یافت. سفارت بلژیک طی مراسله‌ای از دولت ایران جهت شرکت در این کنفرانس دعوت نمود. وزارت معارف ضمن ارسال دعوتنامه دولت بلژیک به میرزا حسین خان علاء وزیر مختار دولت ایران در پاریس از وی خواست چنانچه شخص صالحی جهت انجام این امر در نظر داشته باشد برای شرکت در جلسه مذکور اعزام نماید. در حاشیه نامه نمایندگی آقای دولت‌آبادی جهت شرکت در کنفرانس مزبور پیشنهاد شد. (۲۵)

در تاریخ ۱۰/اردیبهشت ۱۳۰۹ سفارت ایران در پاریس با نمایندگی آقای دولت‌آبادی موافقت نموده و پاسخ مبنی بر موافقت ایشان جهت نمایندگی ایران در کنفرانس را برای وزارت معارف ارسال داشت. در این نامه آقای دولت‌آبادی قبول نموده بود که به نمایندگی دولت ایران در نهمین جلسه شرکت بین‌المللی حمایت از اطفال که از ۳۰ ژوئیه ۱۹۳۰ تا ۴ اوت در شهر لیژ برگزار می‌گشت شرکت نماید. (۲۶)

«مجمع مطالعات راجع به ایران»

در تاریخ ۱۵/۵/۱۳۰۹ مراسله‌ای از سوی سفارت ایران در پاریس - حسین علاء - به وزارت امور خارجه رسید مبنی بر این که: چون تا آن زمان راجع به ایران هیچ مؤسسه علمی یا انجمنی در فرانسه برپا نشده بود و فقدان آن محسوس و رفع آن واجب بود با کمک بعضی دانشمندان و دوستان ایران زمینه ایجاد مجمعی فراهم گردید که منحصراً هم خود را به توسعه مطالعات و تکمیل معلومات راجعه به تمدن و صنایع ایران مصروف ساخته مساعی و اقدامات انجمن آثار ملی و انجمن ادبی ایران را تأکید و تعزیت نماید و برای پیشرفت این منظور پس از مشورت با گروه نایب رئیس موزه گیمة جلسهای به تاریخ ۴ خرداد ماه ۱۳۰۹ در سفارت تشکیل شد و آقایان ذیل به کمیته مؤسسه دعوت شدند: ۱- میرزا محمدخان قزوینی ۲- ریموند کوشین رئیس شورای موزه‌های ملی ۳- پل بویر رئیس

می‌آید و یقیناً وزارت امور خارجه پس از این اقدام سفارت در صدد خواهد آمد که به هر نحو امکان به حافظین این مؤسسه از نظر مادی و معنوی مساعدت نماید و به خصوص کوشش شود تا مخارج تأسیس را پرداخته سرمایه جهت طبع رسالات و نمایش اشیای نفیسه و صنایع مستظرفه ایران موجود باشد و تقاضا نمود مراتب فوق به انجمن آثار ملی و انجمن ادبی ابلاغ شود تا آنها هم با اساس جمعیت مذکور مساعدت لازم را مبذول دارند. (۲۷)*

«کنگره مستشرقین»

در جلسه هشتم مهرماه ۱۳۰۸ هیأت وزرا بر حسب پیشنهاد وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه تصویب نمودند که مبلغ چهارصد تومان از محل اعتبار سال ۱۳۰۸ دولت برای مخارج مسافرت میرزا ابوالحسن خان فروغی راجع به دعوتی که از سوی مجمع مستشرقین روسیه در اکران شده است پرداخت شود. (۲۸) نوزدهمین کنگره بین‌المللی مستشرقین طبق اطلاع از سفارت ایران در لندن بنا بود از ۲۳ الی ۲۹ سپتامبر ۱۹۳۵ در رم منعقد شود و بنا بر دعوتی که از مستشرقین و مؤسسات مربوطه جهت انتخاب و اعزام نمایندگی‌های خود در کنگره مزبور شده بود از سوی وزارت معارف و اوقاف میرزا محمدخان قزوینی به ریاست وزرا معرفی شد تا در صورت تصویب رسماً به کنگره مزبور معرفی و اعزام گردد. (۲۹) ضمناً از سوی علی‌اصغر حکمت درخواست شد مبلغی حدود ده هزار ریال را دولت تصویب نماید تا برای شرکت در کنگره مذکور و اعزام نماینده اقدام لازم به عمل آید. (۳۰) هیأت وزرا در جلسه ۴ تیرماه ۱۳۱۴ بر طبق پیشنهاد نمره ۲۱۱۵-۱۶۵۸۹ وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه تصویب نمود که مبلغ ده هزار ریال برای مخارج شرکت و اعزام نماینده دولت به نوزدهمین کنگره مستشرقین که در ۳۱ شهریور ماه ۱۳۱۴ در رم تشکیل می‌شد از اعتبار سال ۱۳۱۴ مترقبه و غیرمترقبه به اختیار وزارت معارف گذاشته شود. (۳۱) گزارش نماینده ایران در نوزدهمین کنگره بین‌المللی مستشرقین در رم خطاب به وزیر معارف و اوقاف مختصراً چنین است:

«دوست معظم جناب آقای وزیر، از آن جایی که این جانب در کنگره رم سمت نمایندگی مجمع مطالعات ایرانی را داشته‌ام متن مقاله [ای] را که در کنگره اخیرالذکر ایراد نموده‌ام ارسال خدمت می‌دارم، چنانکه ملاحظه می‌فرمایید در این مقاله بیشتر در خصوص مسائل کنونی بحث نموده و امیدوارم که مستمعین از جریان ترقیات دانش ما مستحضر شده‌اند. در نظر دارم مقاله مذکور را در یکی از مجلات لندن درج نمایم.

... سنه ۱۹۳۵ برای این جانب سال «حدودالعالم» محسوب می‌گردد، در حدود چهار سال است که به تفسیر این متن اشتغال دارم تمام قسمتهای آن تقریباً به طبع رسیده است... در خاتمه موفقیت جناب عالی را در انجام امور خواستارم. (۳۲)

در پاسخ مرقومه فوق از سوی وزیر معارف و اوقاف اظهار شد که: «دانشمند گرامی و دوست عزیزم، مرقومه مورخه ۲۷ دسامبر ۱۹۳۵ اصل و از اظهار لطف و یادآوری آن دانشمند محترم نهایت مسرت و امتنان حاصل آمد. از قرائت خطابه شیوایی که در کنگره مستشرقین منعقد در رم ایراد نموده و نسخه آن را لفاً ارسال فرموده بودید محظوظ و مستفید شدم در

وصف و تمجید این اثر نفیس همین قدر کافی است که گفته شود اثر دانشمندی مانند جناب عالی است - در تاخیر طبع مجموعه مقالات جشن‌نامه فردوسی اظهار نگرانی فرموده بودید. امیدوارم عقرب با ارسال جلد اول این کتاب که به زودی از طبع خارج خواهد شد این نگرانی جناب عالی مرتفع شود. یکی از علل این تاخیر آن بود که تهیه بعضی عکسهای مندرج در آن به پاریس سفارش داده شده بود و اخیراً تهیه و ارسال شده است... راجع به ارسال مطبوعات جدید وزارت معارف اشاره‌ای فرموده بودید وزارت معارف با کمال میل همواره در این صدد بوده و خواهد بود که یک نسخه از مطبوعات را از نظر نقاد و نکته‌سنج آن فاضل محقق بگذرانند و به زودی چند جلد از کتبی که در مرقومه خود نام برده بودید ارسال خواهد گردید. در این خصوص مساعدت با آقای پرفسور شوارز که مشغول تألیف جغرافیای تاریخی ایران است را یادآوری فرموده بودید در صورتی که لطفاً در باب این محقق فاضل که خدمت گرانبهایی راجع به ایران انجام می‌دهد توضیحات و اطلاعات بیشتری مرقوم فرمایید موجب کمال امتنان خواهد بود. از فوت ماسوف علیه زوری مار مستشرق شوروی که با عشق و علاقه مخصوصی در باب ادبیات ایران مشغول تفحص و تحقیق بود قبلاً اطلاع حاصل و موجب کمال تأثر گردید و مراسله تسلیتی به رئیس آکادمی علوم لنینگراد سابقاً فرستاده بودم. در خاتمه همواره توفیق و سلامت آن دانشمند عزیز را آرزومند بوده و می‌باشم. (۳۳)

«کنفرانس دفع ملخ»

انجمن بین‌المللی دفع ملخ هر چند یک بار در یکی از کشورهای عضو تشکیل می‌شد. هیأت وزرا در جلسه ۱۴ فروردین ۱۳۱۰ بر حسب پیشنهاد وزارت اقتصاد ملی نظر به اشتراک مساعی با مأمورین شوروی در دفع ملخ مغان موارد ذیل را مقرر داشت.

۱- از اشیاء مندرجه در صورت ضمیمه مطالبه حقوق گمرکی نشود و بعد به موجب لایحه خاصی حقوق گمرکی آن اشیاء مانند سال گذشته از محل صرفه جویی بودجه کل مملکتی ۱۳۰۹ تأمین گردد.

۲- اشیاء مندرجه در صورت ضمیمه بدون تعهد صدور وارد ایران گردد.

۳- تومیل‌های سواری و یاری و موتورسیکلت از اول آوریل تا اول دسامبر حق ایاب و ذهاب از سرحد ایران و شوروی را برای انجام حوائج مأمورین دفع ملخ داشته باشند.

۴- سیصد و پنجاه عرابه حامل اشیای صورت ضمیمه بتوانند ۳۸۲۵ مرتبه از سرحدات ایران و شوروی ایاب و ذهاب نمایند. (۳۴) از سوی حسن تقی‌زاده وزیر مالیه وقت به تاریخ ۱۳/۲/۱۳۱۰ به مجلس شورای ملی چنین پیشنهاد شد که: نظر به این که «در اوایل سال ۱۳۰۹ که مأمورین دولت شوروی در حدود مغان شروع به عملیات دفع ملخ نمودند مقداری مصالح و مواد غذایی و غیره برای احتیاجات خودشان وارد نمودند که حقوق و عوارض گمرکی و مالیاتهای متعلقه به آنها (به استثنای حقوق

گمرکی اثاثیه فنی و مواد شیمیایی دفع ملخ که بر طبق قانون ۶ بهمن ماه ۱۳۰۸ معاف گردیده است) به مبلغ ده هزار و نهصد و بیست و یک تومان و

* کلمه اصطلاحات فرانسه به وسیله جناب آقای آرمان کریبیان گودرزی به فارسی ترجمه گردید و موجب سپاس است.

سه قران و چهارصد و پنجاه دینار (۱۰۹۲۱۳/۴۵ قران) بالغ می‌باشد؛ بدو این‌طور در نظر گرفته شده بود که مبلغ مزبور از اعتبار مخارج غیر مترقبه سنه ۱۳۰۹ دولت محسوب و پرداخته شود ولی به مناسبت اتمام اعتبار مزبور اجرای این نظر میسر نیست. لذا برای تصفیه امر، ماده واحده ذیل را پیشنهاد و تصویب آن را تمنی می‌نماید: ماده واحده = وزارت مالیه مجاز است مصالح و مواد و سایر اشیایی را که برای دفع ملخ به اجازه دولت در سنه ۱۳۰۹ وارد شده است از حقوق و عوارض گمرکی و مالیات راه و مالیات انحصار قند و شکر و چای و انحصار دخانیات معاف نماید. (۳۵)

در تاریخ ۱۳۱۰/۴/۹ وزارت مالیه از ریاست وزرا درخواست می‌کند که در تعقیب تصویبنامه صادره نمره ۸۶۲۳ راجع به پرداخت مبلغ ۶۵۷/۵۰ قران بابت مالیات انحصار اشیایی که برای مأمورین دفع ملخ شوروی در ۱۳۰۸ وارد شده است و نظر به این که برای تمام مبلغ مذکوره از اعتبار انعام سنه ماضیه ۱۳۰۹ محل موجود نبود و معادل ۳۵۹/۷۵ قران از محل اعتبار انعام سنه ۱۳۰۹ حواله صادر شده است، تقاضای صدور و ابلاغ تصویبنامه برای مبلغ ۲۹۷/۷۵ قران بقیه مالیات مزبور از اعتبار انعام سال ۱۳۱۰ را می‌نماید. (۳۶)

در جلسه ۱۲ تیر ۱۳۱۰ تصویبنامه‌ای از سوی دولت مبنی بر تخصیص مبلغ بیست و نه تومان و هفت قران و هفتصد و پنجاه دینار بابت مالیات انحصار اشیایی که برای مأمورین دفع ملخ شوروی در ۱۳۰۸ وارد شده و اعتبار انعام ۱۳۰۹ کفایت پرداخت آن را نکرده از اعتبار انعام سال ۱۳۱۰ صادر می‌شود. (۳۷)

ایضاً از سوی وزارت مالیه در شهریور ۱۳۱۰ به مجلس شورای ملی اظهار می‌شود نظر به این که دولت ایران از چند سال قبل اقداماتی برای دفع ملخ در حدود مغان و سایر سرحدات به عمل آورده و اقدامات مزبوره در هذالسنه و در صورت لزوم در سالهای آینده نیز تعقیب شده و خواهد شد و اسباب و ادوات کار و همچنین مواردی که برای احتیاجات مأمورین خارجی این کار لازم است اغلب از خاک مملکت مجاور وارد می‌شود برای این که تکلیف حقوق و عوارض گمرکی و مالیاتهای دیگران معین باشد تصویب ماده واحده ذیل پیشنهاد می‌شود:

ماده واحده - وزارت مالیه مجاز است کلیه ادوات و مصالح و مواد و سایر اشیایی را که مورد احتیاج مأمورین دفع ملخ در مغان و سایر سرحدات و برای انجام این مقصود لازم باشد و با اجازه دولت وارد شده یا بشود از حقوق و عوارض گمرکی و سایر عوارض و مالیاتها که به آنها تعلق گرفته یا بگیرد معاف نماید. (۳۸)

هیأت وزرا در جلسه ۲۷ شهریور ۱۳۱۰ مطابق پیشنهاد نمره ۲۱۲۶۴ و ۶۱۰۱۴۱۷۰ وزارت امور خارجه تصویب نمود که نظر به لزوم تعیین نقاطی که ملخ در حدود مغان تخم‌گذارده است به بیست و پنج نفر از مأمورین متخصص اتحاد جماهیر شوروی از ۱۵ سپتامبر تا دسامبر ۱۹۳۱ ویزای مکرر برای ورود به ایران داده شود که به اتفاق نمایندگان اداره کل فلاح مشغول کار شوند و نیز اجازه داده شد که بر طبق فهرست آذوقه و علیق و وسایل تغذیه و بعضی ادوات و مواد شیمیایی و سایر لوازم دفع ملخ که مأمورین مزبور وارد خواهند نمود از حقوق گمرکی و یا حقوق راه و حقوق انحصار و تعهد صدور معاف باشند. (۳۹) نواحی تفحصی مأمورین شوروی در ایران و نیز صورت لوازم مورد نیاز از قرار ذیل بود:

۱- نواحی تفحصی - عملیات تفحصی در اراضی سرحدی که از قریه طالش بیگلی از طریق تازه‌کند که از طرف بالا از رود ارس تا رودخانه سالیان چای و در دامنه‌های شمالی و جنوبی سلسله جبال قره‌داغ و خرازلو داغ، تا بلغارچای و از طرف پائین تا قریه طالش بیگلی منبسط می‌باشند و در عمق ۲۵ تا ۳۰ کیلومتری از سرحد با حق این که عملیات خود را لدی‌الاقضاء دورتر هم امتداد بدهند به عمل خواهد آمد. محل عملیات به نواحی مشکین آلتانو، تازه‌کند و کاراسون تقسیم می‌شوند.

۲- مدت کار - عملیات از سپتامبر تا اول دسامبر هذالسنه [۱۳۱۰=۱۹۳۱] جریان خواهد داشت ضمناً این مدت به ترتیب ذیل تقسیم می‌شود.

الف - عملیات مقدماتی از اول سپتامبر تا ۱۵ سپتامبر هذالسنه
ب - اجرای تفحصات از ۱۵ سپتامبر تا ۱۵ نوامبر هذالسنه
ج - عملیات تصفیه - از ۱۵ نوامبر تا اول دسامبر هذالسنه
۳- نقاط مجاز برای عبور - برای استفاده از پرسنل فنی حمل با عربابه و عملیات و همچنین برای تقلیل مدت ارسال اموال مقتضی است پبله سوار، طالش بیگلی، بهرام‌تپه، تازه‌کند را مطابق نظریات دسته شوروی به نسبت بارها، نقاط مجاز برای عبور محسوب داشت.

برای اجرای این عملیات لازم است که اجازه بدهند اشیاء ذیل را از جمهوری شوروی سوسیالیستی آذربایجان به ایران وارد نمایند؛ وسایل حمل و نقل - اموال - آذوقه - علیق - مواد محترقه و روغنی برای اتومبیل‌های نقلیه و دواجات به شرطی که مدت وارد نمودن را در تمام مدت کار یعنی از اول سپتامبر تا اول دسامبر هذالسنه معین نمایند.

۱- پرسنل - این اشخاص در کارهای تابستانی شرکت نموده بودند صورت اسامی آنها بعد فرستاده می‌شود. برای اداره نمودن و اجرای عملیات مقتضی است اشخاص ذیل را به ایران مأمور نماید. نماینده مختار جمهوری آذربایجان یک نفر. مدیر ثبت عملیات تحقیقی ساچلیدز یک نفر. رئیس دسته (آتریاک) سه نفر. مأمورین فنی چهارده نفر، مترجم و مقسم یک نفر، شوفاها و موتورسیکلت سوارها پنج نفر.

مدت اقامت اشخاص مذکور در خاک ایران از ۱۵ سپتامبر تا اول دسامبر ۱۹۳۱ خواهد بود و لازم است تذاکر* آنها را با حق عبور متناوب از سرحد برای این مدت ویزا نمایند. این اشخاص موقع آمدن به ایران و موقع مراجعت قطعی به خاک آذربایجان اشیاء لازمه مسافرت همراه خواهند داشت.

۲- وسایط نقلیه: اتومبیل کوچک سبک وزن ۱- موتورسیکلت ۲- اتومبیل‌های بارکش ۳- برای این ماشینها از ۱۵ سپتامبر تا اول دسامبر اجازه‌نامه که بتوانند متناوباً هم از سرحد عبور نمایند لازم است.

۳- مصالح: نفت ۱۵۰ کیلوگرم زغال ۷۵۰ کیلوگرم. صابون ۲۱ قالب
۴- آذوقه: آرد ۳۶۹۶ کیلوگرم - قند ۸۴۰ - ۱۲۷ کیلوگرم - چای ۱۸۴۸۰ کیلوگرم - نمک ۴۸ کیلوگرم.

۵- علیق جو یا دوسر ۱۷۰۶۰ کیلوگرم - کاه ۱۷۰۶۰ کیلوگرم.
۶- مواد محترقه و روغنی: بنزین ۳۵۲۰ کیلوگرم - روغن استوانه ۱۵۸۴ کیلوگرم. رزین برای اتومبیلها (رزین تویی و روی) به وزن ۲۵ - ۰ تن .

روغن سفت (تاوت) و مواد دهنیه دیگر ۴۸ کیلوگرم.

۷- اثاثیه: تختخواب سفری ۲۲ عدد - میز معمولی ۴ عدد - بشکه‌های چهل سطلی ۶ عدد - قیف برای آب ۶ عدد - سلطل آهنی ۳۵ عدد - چراغ فانوسی ۳۲ عدد - خاک‌انداز بزرگ آهنی ۶ عدد - خاک‌انداز کوچک ۳۰ عدد - تیر ۶ عدد - صندوق آذوقه ۶ عدد - صندوق غذا دادن حیوانات ۱۵ عدد - قوری ۱۵ عدد - ترازو با جامها و وزنه‌های مختلف ۳ عدد - زین و برگ ۱۵ دست.

۸- دواجات: هر یک از دستجات دواخانه کوچکی که دارای دواجات لازمه کامل باشد همراه خواهند داشت.

۹- حقوق گمرکی: در تمام مدت دوره عملیات لازم است اجازه دهند کلیه بارها بدون حقوق گمرکی از سرحد بگذرد. ۱- نمایندگان مختار: برای مساعدت در کار مؤسسه اقدامات مثبت تفحصی از طرف دولت ایران نمایندگان ذیل لازم است: یک نفر نماینده از طرف دولت ایران و ۶ نفر نماینده مختار برای حل مسائل در محل عملیات که با عملجات و مامورین محلی هم مربوط باشند. نظر به این که وجود نمایندگان از ابتدای کار ضرورت دارد. لذا نمایندگان مزبور در اول سپتامبر هذالسنه در قریه طالش میکائیلی حاضر خواهند شد.

عرباه و عملجات: در مدت عملیات مثبت تفحصات مامورین محلی دولت ایران به وسیله نمایندگان مختار اشیاء ذیل را خواهند داد.

پیش‌آهنگها در روزهای کار ۹۰۰ / عرباه دواسبه ۳۶۰ / عمله ۳۶۰ - اسب سواری برای مامورین فنی ۱۰۲۰

۲- مستحفظ: نظر به بعد نقاط تفحصی از نقاط مسکونی ۳۰ نفر مستحفظ از طرف مامورین ایران داده خواهد شد.

۳- آلاچیق: در صورت لزوم مامورین دولت علیه باید هر قدر که آلاچیق پیدا می‌کند تا ۱۵ دستگاه به طور اجاره واگذار نماید.

عرباه و عملجات به ترتیب ذیل در روز مزد خواهند گرفت: پیش‌آهنگها با اسب و زین و برگ ۸ قران. سر عمله ۳ قران. عمله ۲ قران. عرباه دواسبه با عرباه چی ۸ قران. اسب سواری یا خر بارکش با پالان ۳ قران. مستحفظین مزدی نخواهند داشت به کلیه طبقات عملجات و وسایط نقلیه علاوه بر مزد به ترتیب ذیل آذوقه و علیق داده خواهد شد. آرد هر نفری ۸۰۰ گرم. قند ۳۲ گرم. چای ۴ گرم. جو یا دوسر برای هر اسب ۴ کیلوگرم. گاه ۴ کیلوگرم.

صورت مصالح لازم جهت عبور با هیأت تعیین نقاط تخم‌گذاری ملخ مراکشی با یونان

۱- نواحی مطالعات - کارهای مربوط به مطالعات در قسمتی تعقیب خواهد شد که در سرحد از قریه طالش میکائیلو و از میان تازه‌کند رو به بالای ارس امتداد یافته و از سلسله قره‌داغ و خروسلو داغ و دامنه‌های شمالی و جنوبی آنها که رو به سمت بلغارچای است و بعد رو به پایین به قریه طالش میکائیلو تا ۲۵-۳۰ کیلومتر از سرحد در داخله مملکت و در صورت لزوم با حق انجام کارها در خارج از منطقه فوق در داخله مملکت جاهایی که عملیات انجام خواهد گرفت به نواحی ذیل تقسیم شده - ناحیه مشکین التان، تازه‌کند، و قراسو.

۲- مدت عملیات - عملیات از اول سپتامبر تا اول دسامبر انجام خواهد گرفت و ضمناً موعد عملیات به شرح ذیل تقسیم می‌شود.

الف - کارهای مقدماتی از ۱ الی ۱۵ سپتامبر سال جاری

ب - انجام مطالعات از ۱۵ سپتامبر الی ۱۵ نوامبر سال جاری

ج - عملیات تصفیه امور از ۱۵ نوامبر الی اول دسامبر سال جاری

۳- نقاط عبور - برای حسن استفاده از کارکنان فنی و عملجات و قوه نقلیه و همچنین برای تقلیل مدت انتقال اموال و مصالح مطلوب است که نقاط ذیل جزو نقاط عبور محسوب بشود: پيله سوار - طالش میکائیلو - بهرام تپه - تازه‌کند برحسب صوابدید هیأت شوروی و به اقتضای مقدار محمولات.

برای انجام این عملیات لازم است که از جمهوری شوروی سوسیالیستی آذربایجان هیأت اعزامی نقلیه و اموال و آذوقه و علیق و مصالح سوخت و روغن جهت نقلیه اتومبیل و دواجات به ایران عبور داده شود و مدت حمل آنها برای تمام مدت از اول سپتامبر الی اول دسامبر سال جاری محسوب می‌شود. (۴۱)*

اداره کل فلاحت طی لایحه پیشنهادی به مجلس شورای ملی اظهار داشت: نظر به این که در بودجه مملکتی مبلغ یکصد هزار تومان به عنوان اعتبار دفع ملخ منظور شده و در اختیار اداره کل فلاحت بود و از طرف دیگر موسسه دفع آفات حیوانی موسسه جدیدی بود و دارای نواقصی که رفع آنها با اهمیتی که موضوع دفع آفات حیوانی از نظر فلاحتی دارد ضروری است، و چون اعتباری که نواقص مربوطه را بتواند جبران کند موجود نیست و مبلغ ده هزار تومان اعتباری که به موجب این لایحه تقاضای تأدیه آن برای رفع نواقص دفع آفات حیوانی و خرید لوازم و غیره می‌شود از مجموع اعتبار دفع ملخ (یکصد هزار تومان) تجاوز نخواهد کرد، لهذا ماده واحده ذیل را تقدیم داشته تقاضای تصویب آن را می‌نماید:

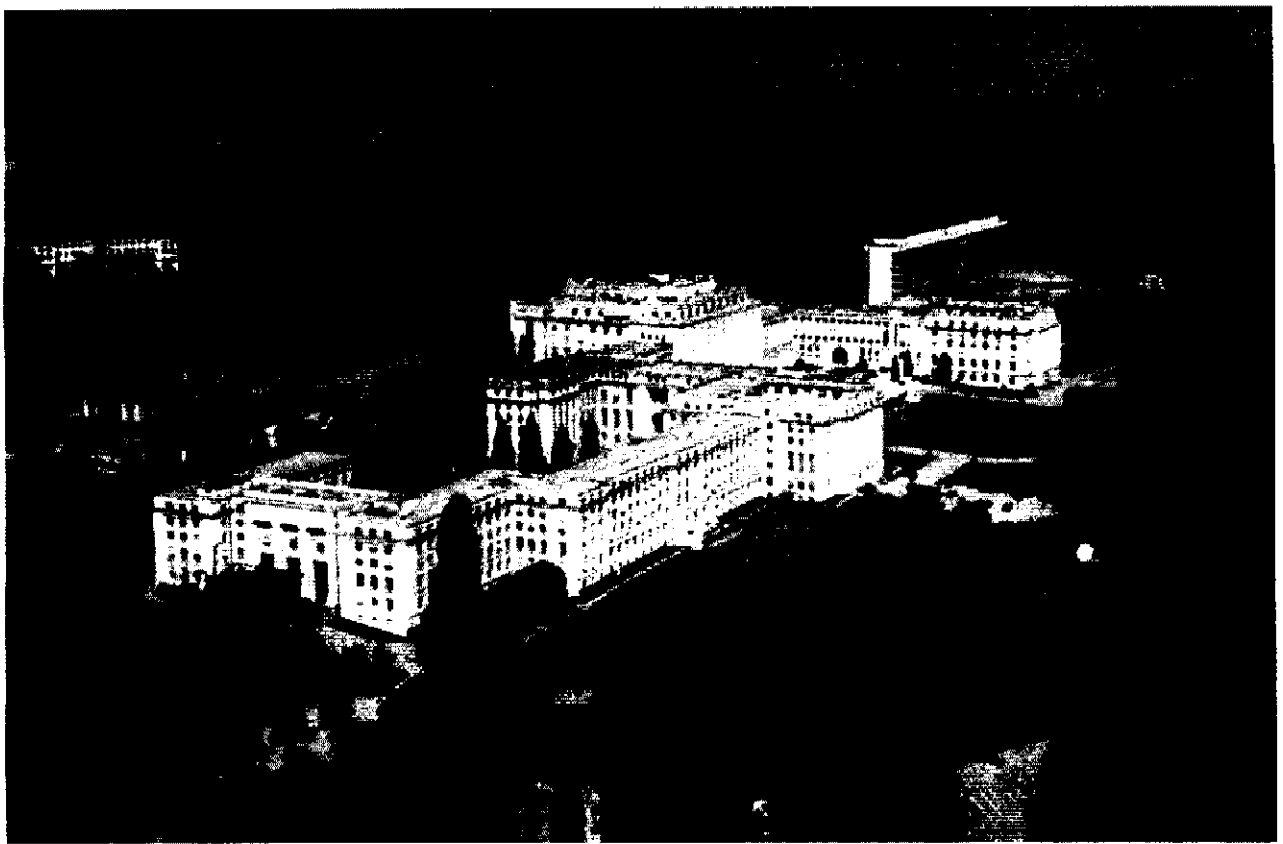
ماده واحده: وزارت مالیه مجاز است مبلغ ده هزار تومان از یکصد هزار تومان اعتبار دفع ملخ که در بودجه کل مملکتی منظور است برای رفع نواقص موسسه دفع آفات حیوانی و خرید لوازم و غیره به اختیار اداره کل فلاحت بگذارد. (۴۱)

مجلس شورای ملی در دوره ۸ تقنینیه مورخه ۸/ مهر / ۱۳۱۰ قانون اجازه معافیت مصالح و مواد شیمیایی جهت دفع ملخ وارده در سال ۱۳۰۹ از حقوق گمرکی و سایر عوارض و مالیاتها را تصویب کرد. (۴۲)

دولت ایران به موجب تصویب نامه نمبر ۶۹۰۳ - ۱۳۱۰/۱/۱ دولت در انجمن بین‌المللی دفع ملخ شرکت نمود و آقای عدل جهت نمایندگی ایران انتخاب و اعزام شد. به موجب ماده ۴ عهدنامه بین‌المللی مقرر بود که کشورهای شرکت‌کننده حق‌الشراکه خود را به توسط نماینده دولت فرانسه در سوریه به بانک سوریه ارسال دارند و با توجه به شرکت جمهوری لبنان، و ممالک دیگر عضو حق‌الشراکه دولت حدود ۸۰ لیره انگلیسی تعیین شد. لذا در ۱۳۱۰/۷/۱ اداره فلاحت تقاضای صدور تصویب نامه جهت پرداخت وجه مزبور را نمود. (۴۳) هیأت دولت نیز در جلسه ۱۷ مهرماه ۱۳۱۰ تصویب نمود که مبلغ فوق از محل اعتبار یکصد هزار تومان دفع ملخ سال ۱۳۱۰ به توسط نماینده دولت فرانسه در سوریه به بانک سوریه پرداخت شود. (۴۴)

* - بقیه مطالب به دلیل شابهت با موارد عنوان شده حذف گردید برای اطلاعات بیشتر رجوع شود به ۸۸۲۵-۱۱۳۰۱۱

ساختمان جامعه ملل در زنو

پی‌نوشت‌ها:

- ۱- ایران و جامعه ملل، فریدون زندفرد (نشر پژوهش شیرازه ۱۳۷۷) صفحه ۱۸
- ۲- ایران و جامعه ملل، صفحه ۲۱
- ۳- همان منبع، صفحه ۲۲
- ۴- همان منبع صفحه ۲۶
- ۵- همان منبع ص ۲۹ و ۳۲
- ۶- همان، ص ۳۵
- ۷- همان، ص ۳۵ و ۳۶
- ۸- همان، ص ۳۹ و ۴۰
- ۹- همان، ص ۴۰ و ۴۳ و ۴۴
- ۱۰- همان، ص ۴۷ و ۵۳
- ۱۱- وزارت معارف الف، شماره تنظیم ۵۹۰۰۲ - شماره آلبوم ۱۱۶ - شماره پاکت ۳۱۰۸
- ۱۲- وزارت معارف الف، همان شماره
- ۱۳- همان
- ۱۴- همان
- ۱۵- همان
- ۱۶- همان، سند شماره ۱
- ۱۷- وزارت معارف الف، شماره تنظیم ۵۹۰۰۲ - شماره آلبوم ۱۱۶ - شماره پاکت ۳۱۰۹
- ۱۸- همان
- ۱۹- وزارت معارف الف، شماره تنظیم ۵۹۰۰۲، شماره آلبوم ۱۱۶، شماره پاکت ۳۱۱۶
- ۲۰- وزارت معارف الف، شماره تنظیم ۵۹۰۰۲، شماره آلبوم ۱۱۶، شماره پاکت ۳۱۱۲، سند شماره ۲
- ۲۱- همان
- ۲۲- همان
- ۲۳- همان
- ۲۴- وزارت معارف الف، شماره تنظیم ۵۹۰۰۲، شماره آلبوم ۱۱۶، شماره پاکت ۳۱۱۳
- ۲۵- وزارت معارف الف، شماره تنظیم ۵۹۰۰۲، شماره آلبوم ۱۱۶، شماره پاکت ۳۱۰۶
- ۲۶- آموزش و پرورش ب - شماره تنظیم ۵۹۰۰۲، شماره آلبوم ۱۴۹، شماره پاکت ۲۴۴۸
- ۲۷- همان
- ۲۸- وزارت معارف الف، شماره تنظیم ۵۹۰۰۱، شماره آلبوم ۱۱۶، شماره پاکت ۳۱۰۵، سند شماره ۳
- ۲۹- آموزش و پرورش ب، شماره تنظیم ۵۹۰۰۲، شماره آلبوم ۱۴۹، شماره پاکت ۲۴۴۸
- ۳۰- شماره تنظیم ۱۱۳۰۰۸، شماره پاکت ۸۱۸۹
- ۳۱- وزارت معارف الف، شماره تنظیم ۵۱۰۰۶، شماره آلبوم ۲۲، شماره پاکت ۵۹۴
- ۳۲- شماره تنظیم ۱۱۳۰۰۸، شماره پاکت ۸۱۸۹
- ۳۳- وزارت معارف الف، شماره تنظیم ۵۹۰۰۱، شماره آلبوم ۱۱۶، شماره پاکت ۳۱۰۷
- ۳۴- همان
- ۳۵- شماره تنظیم ۱۱۳۰۱۰، شماره پاکت ۸۸۲۵
- ۳۶- شماره تنظیم ۱۱۳۰۱۰، شماره پاکت ۸۸۲۵
- ۳۷- شماره تنظیم ۱۱۳۰۱۰، شماره پاکت ۸۸۲۵
- ۳۸- شماره تنظیم ۱۱۳۰۱۰، شماره پاکت ۸۸۲۵
- ۳۹- شماره تنظیم ۱۱۳۰۱۰، شماره پاکت ۸۸۲۵
- ۴۰- شماره تنظیم ۱۱۳۰۱۰، شماره پاکت ۸۸۲۵
- ۴۱- شماره تنظیم ۱۱۳۰۱۰، شماره پاکت ۸۸۲۵
- ۴۲- شماره تنظیم ۱۱۳۰۱۰، شماره پاکت ۸۸۲۵
- ۴۳- شماره تنظیم ۱۱۳۰۱۰، شماره پاکت ۸۸۲۵
- ۴۴- شماره تنظیم ۱۱۳۰۱۰، شماره پاکت ۸۸۲۵

سند شماره ۲*

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه، تاریخ ۱۳۰۹

مقام منبع کفالت محترم وزارت جلیله متبوعه دامت شوکته، از طرف مجمع بین‌المللی معارف اتازونی دعوتی برای شرکت به وسیله سفارت شاهنشاهی ایران مقیم واشنگتن رسیده که سواد آن را از وزارت جلیله امور خارجه به این وزارتخانه ارسال داشته‌اند جلسه آتیه این مجمع در ۱۹۳۱ در کلرادو تشکیل و اغلب ممالک دنیا در آن شرکت و هر سال نماینده اعزام می‌دارند. مقصود اصلی این مجمع ارتباط مجامع تعلیم و تربیت ممالک مختلفه است با یکدیگر و نمایندگان ممالکی که معرفی شده و در مجمع مزبور حضور بهم می‌رسانند نقطه‌ای راجع به طرز تعلیم و تربیت ممالک متبوعه خود ایراد و طریقی که می‌توان بدان وسیله وضع و ترتیب تعلیم معلمین بیشتر منتج به نتیجه مطلوبه گردد مباحثه و تبادل نظر خواهند کرد. به نظر این اداره تصور می‌رود که شرکت در این مجمع دشوار و نظر به نداشتن اعتبار و اعزام نماینده مخصوص غیر ممکن است. باقی منوط به رأی مبارک است. [امضا]

[حاشیه ۱] آقای وکیلی ۰۹/۱۰/۱۶

[حاشیه ۲] اداره کل معارف و اوقاف.

[وزارت معارف الف، شماره تنظیم ۵۹۰۰۲ - شماره آلبوم ۱۱۶، شماره پاکت ۳۱۰۹]

نظر [ناخوانا]

کل کاملاً صحیح است.

معذرت بخواهیم. [امضاء]

سند شماره ۳

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه، اداره مدرسه دارالفنون، به تاریخ ۱۹ مرداد ۱۳۰۴

مقام رفیع ریاست محترم کل معارف دام اقباله، از طرف سفارت کبرای جمهوری شوروی روسیه یک نفر نماینده مدرسه دارالفنون آمد و اظهار کرد که برای جشن آکادمی در پتروگراد از تمام دول و دارالفنون‌های عالم نماینده دعوت شده است که تا بیست و پنج روز دیگر در آن جا حاضر باشند و مخارج ذهاب ایاب و مدت توقف تماماً به عهده آکادمی خواهد بود حال تکلیف دارالفنون در این موضوع چیست؟ و چه باید بنماید. اگر باید نماینده فرستاده شود مرتفع فرمایید تا معین شود از معلمین آگاه و بصیر که اسباب آبرومندی باشند تهیه شود و اگر می‌باید متعذر شد آن را هم مرقوم فرمایند که جواب سفارت داده شود و برای روز ۴شنبه ۲۲ مارس قرار است که در ساعت ۹ به دفتر سفارت اطلاع داده شود. در هر حال اداره مدرسه منتظر جواب است. به هر چه امر شود اطاعت گردد. امر مبارک مطاع است. ۱۹ محرم ۱۳۴۴ [امضا]

[حاشیه ۱] تعلیمات عالی، فوراً به عرض برسد. ۱۹ مرداد

[حاشیه ۲] ضبط شود.

[وزارت معارف الف، شماره تنظیم ۵۹۰۰۲، شماره آلبوم ۱۱۶، شماره پاکت ۳۱۱۲]

۲۱-۵

وزارت اوقاف و امور خیریه

تاریخ ..... ماه سنه ۱۳۰۰

نوع ..... ضمیمه

اداره ..... تمام شیخ کفایت محمد و درجه اولی

دایره ..... در طرف صحیح بنام اوقاف آراژند و عواید برای شرکت بسکون نفیسات

تعمیر و تکمیل رسیدگی در سوادکوز و در زیرت عمده در طرف اولی و در طرف دوم کفایت محمد

کریه این مجمع در ۱۹۴۱ در شماره ۱۰۰۰ و غیره ملکین در آن شرکت در سال

۵ در کثیر
۹/۱۰/۱۶

نایب مدیر اعزامی

مقصود از اصلاح این مجمع ارتباط با اموال مسلم در جهت امداد و رفاه است

میزبان در مجمع نیز در جهت امداد و رفاه است

در طریق و غیر آن برای رسیدگی وضع در جهت امداد و رفاه است

نظر حاکم است

بنظر اینجانب داده نظیر برود در شرکت در مجمع در مورد نظر بنده است

نایب مدیر اعزامی است

محمد

۱۱۱۱ سار و ده
۷۸
شماره ۱۱۱۱
۲۱/۱۴

وزارت معارف و اوقاف

و صنایع مستظرفه

اداره مدرسه دارالمعلمین
دایره .....

مقام رفیع کاتب علم معارف دارالمعلمین

از طرف وزارت که جمهور محترم مدینه بخیر نماید
 دارالمعلمین اندوخته اند و بهر جن که در شهر اولاد
 مول و در انقونین علم ناسیر و عورت نزل
 در روز سه شنبه ١١ شهریور ١٣٠٦
 تمامه کلامه خواهر لیلیه صاحبک دارالمعلمین
 و بهر نام بنابر کارهای که در شهر مدینه
 شوار سیدین و کلامه بصیرت ابابکر در شهر کاتب
 در روز مابعد شده اولاد از توغ نامزد جواب
 معارف دادند و بهر روز سه شنبه ام از دار
 دارالمعلمین در رشت و بهر شهر معارف
 رقم معارف در روز سه شنبه معارف
 بهر شهر شوال معارف کرد در شهر معارف
 ١٩ محرم ١٣٠٦ (سید محمد تقی)

در روز سه شنبه
 ١١ شهریور ١٣٠٦
 در شهر کاتب
 در شهر کاتب

تاریخ ۱۳۰۱/۰۸/۱۳
شماره ۵۵۸۰
سینیه

ریاست وزراء

وزارت معارف

ریاست وزراء در جلسه ششم مورخه ۱۳۰۱/۰۸/۰۵ حسب پیشنهاد وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه تصویب نموده مبلغ چهارصد تومان از محل اعتبار مخارج به تسهیلات ۱۳۰۱

دولت برای مخارج مسافرت آقایان درویش و کهنان فردوسی را مع بودجه در معین کردن در وسیله در اول آگوست به است برودت تصویب نماید در کابینه ریاست معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه
تاریخ ۱۳۰۱/۰۸/۱۳

سرادق تصویب، در فوق وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

۱۳۰۱

۱۳۰۱

۱۳۰۱/۰۸/۱۳
۵۴-۱